

Karol Ketzer: „Šarišská“ novela Janka Jesenského

Halász Ivan

Karol Ketzer: Janko Jesenský's Story from the Šariš Region Abstract

The paper focuses on the story of "Karol Ketzer" by the Slovak realist writer Janko Jesenský from the Šariš region. This region is part of Eastern Slovakia, which was integrated into the framework of Slovak literature only later. The original space of Slovak literature in the nineteenth century was the north-west, north and central part of modern Slovakia, which was during this time the part of the Kingdom of Hungary. The majority of romantic and realist writers came from this region, and the description of this region was popular among these writers. East-Slovakia was more multi-ethnic, multi-confessional and it had many social problems (emigration, alcoholism etc.), too. The Šariš region had a specific dialect and a complicated national character this time. Janko Jesenský described the mentality of the regional gentry and mainly the problem of gamblers.

Key words:

East-Slovakia, gambler, gentlemen, literature, regionalism, Šariš

Kľúčové slová:

džentričtvo, hazardný hráč, literatúra, regionalizmus, Šariš, východné Slovensko

Napriek tomu, že viacerí slovenskí spisovatelia 19. storočia strávili niekoľko študentských rokov na prestížnom prešovskom evanjelickom Kolégiu, tzv. „slovenský východ“ nebol ešte vtedy tematicky úplne zintegrován do slovenskej literatúry. Pomerne málo súdobých slovenských spisovateľov pochádzalo z tohto regiónu, ktorého mestá a kultúrne tradície sa preto objavovali v literárnych dielach len ojedinele. Viaceré diela slovenskej literatúry sa v prvej polovici 19. storočia zrodili ešte vo východoslovenských nárečiach. Antialkoholickú divadelnú hru Jána Andraščíka *Šenk palenčení* z roku 1844 dokonca v roku 1846 do práve sa zrodenej spisovnej slovenčiny preložil samotný Michal Miloslav Hodža. To znamená, že spomínaný dialekt nebol asi úplne zrozumiteľný pre zbytok Slovenska. Z tohto dôvodu slovenská literárna veda hovorí v 19. storočí dokonca o „druhom prúde v slovenskom literárnom vývine“ a vyzdvihuje, že východoslovenské kultúrne snahy neboli výraznejšie koordinované s dianím v hlavných centrách slovenského národného obrodzenia. Pokusy o literárnu tvorbu v inom ako kodifikovanom jazyku sa tu objavovali aj neskôr – vlastne až do rozpadu Uhorska (Passia 2014, 36–37).

Slovenský romantizmus a realizmus boli teda pred prvou svetovou vojnou autorsky aj tematicky zakorenené predovšetkým na západe, severe a v strede Slovenska. Odtiaľ pochádzala väčšina autorov a tento priestor preto aj logicky zobrazovala vo svojich dielach. Oblasti na východ od Tatier a Spiša boli v tomto období literárne spracované podstatne menej. Na prelome 19. a 20. storočia tu

dokonca pod vedením prešovských promaďarských až maďarónskych kruhov za tichej podpory župnej elity a uhorskej vlády došlo dokonca k neúspešnému pokusu o vytvorenie osobitnej východoslovenskej, tzv. „slovjacej“ národnej identity odlišnej od tej, ktorá sa postupne formovala v priestore západného a stredného Slovenska. Táto identita mala byť postavená na šarišskom dialekte ako aj na multietnickom národnostnom zložení a tolerantnejších konfesijných tradíciách severovýchodu vtedajšieho Uhorska a východu súčasného Slovenska.

Centrom tohto pokusu bol už spomínaný Prešov, ktorý síce zďaleka nehral vo vtedajšom slovenskom národnom živote takú úlohu, akú mohol objektívne hrať, ale jeho rola v budovaní modernej slovenskej národnej identity a literatúry bola podstatne výraznejšia než úloha predprevrátových Košíc, ktorých identita bola vtedy viac-menej už maďarská, resp. maďarsko-nemecká. Etnický a konfesijný charakter Prešova bol komplikovanejší, čo súviselo aj s celkovým charakterom Šariša, ktorému bol centrom.

V 19. storočí išlo už o prevažne slovenskú stolicu, ktorá však na prelome storočí disponovala aj so značnou maďarskou menšinou, ktorej početnosť dokonca pod vplyvom asimilácie a maďarizácie v období rakúsko-uhorského dualizmu začala rásť. Podľa štatistických údajov z roku 1900 tu Maďari tvorili 6,1 % populácie, avšak v roku 1910 ich už bolo 10,4 %. V tom istom roku Nemci tvorili 5,4 %-a šarišského obyvateľstva a Rusíni až 22 %-a. Slovenská väčšina mala v župe 58,3 %-a, čo nebolo síce málo, ale po Spiši to bol najnižší pomer Slovákov v rámci väčšinovo slovenských žúp toho obdobia. Ich pozície (podobne ako pozície Rusínov) však oslabovalo intenzívne vysťahovalectvo do severnej Ameriky, ktoré vyvrcholilo práve v posledných desaťročiach Rakúsko-Uhorska. V rokoch 1880 až 1910 Šariš opustilo 50 390 Slovákov – viac Slovákov v tomto období emigrovalo len zo Zemplína (Szarka 1995, 246–247).

Maďarská menšina bola najviac zastúpená s troch mestách regiónu a osobitne medzi statkárskou vrstvou. Relatívnu väčšinu tvorila len v Prešove, kde jej počet pred rokom 1918 kolísal medzi 33-48 %-ami obyvateľstva. Avšak 72,1 % šarišských Maďarov hovorilo aj po slovensky, pričom len 14,2 %-a Slovákov ovládalo maďarčinu. Tento fakt mnoho hovorí o pozícii vtedajšieho štátneho jazyka v regióne a v meste (Ablonczy 2011, 22).

Kultúrnu a mentálnu identitu Prešova v období dualizmu teda ovplyvňovalo viacero faktorov a spoločenských vrstiev. Jednak išlo o šarišskú šľachticko-statkársku vrstvu, ktorá mala v rukách politickú moc a vlastne udávala kultúrno-spoločenský tón. V meste mali značný vplyv aj prevažne nemeckí „burgeri“ alebo „purgeri“ (mešťania), ako aj postupne rastúca intelektuálna stredná vrstva, do ktorej patrili advokáti, kňazi, pedagógovia a iní príslušníci vzdelaných vrstiev. Zabudnúť netreba ani na početných remeselníkov, potom na rodiacu sa robotnícku vrstvu, ako aj na služobníctvo. Celý tento konglomerát spoločenských skupín s rozličnou etnickou, konfesijnou a kultúrnou identitou vytváral atmosféru mesta.

Veľmi dôležitú úlohu pri jej formovaní zohrávalo Prešovské kolégium Potiského dištriktu Evanjelickej cirkvi a. v. Tento názov sa inak používal oficiálne od roku 1892, ale založené bolo už v roku 1667 z iniciatívy evanjelickej šľachty. Najprv išlo o vyššiu strednú školu, ale v dôsledku reforiem po roku 1850 sa na jeho pôde postupne sformovalo viacero dôležitých ustanovizní – hlavné gymnázium, Teolo-

gická akadémia, Právnická akadémia a v roku 1873 bol otvorený aj Učiteľský ústav. V Prešove teda malo možnosť študovať mnoho neskorších dôležitých osobností rozličných národností, medzi nimi aj viacerí významní slovenskí činitelia (Vasíľová 2008, 11–14.) Niekoľko študentských rokov tu strávil napríklad Pavol Országh Hviezdoslav, Koloman Banšell, Ján Maliarik, Ján Lajčiak, Ján Čajak najml., Juraj Janoška ml., Dušan Fajnor, Peter Kompíš a mnohí iní.

V Prešove v 90. rokoch 19. storočia študoval na tamojšej evanjelickej právnickej akadémii aj Janko Jesenský (1874–1945), významný predstaviteľ slovenského literárneho realizmu a moderny. Doktorát z práva si potom urobil už na univerzite v sedmohradskom meste Kluž v roku 1901. Jeho prešovský pobyt pre neho nepredstavoval prvé stretnutie s východoslovenským prostredím, lebo predtým už študoval na gymnáziu v Kežmarku. Inak Jesenský nebol prvý absolvent prešovskej akadémie, ktorý sa neskôr stal integrálnou súčasťou slovenskej literatúry (Mikula a kol. 2005, 257).

Príchod Jesenského do Prešova pravdepodobne nebol náhodný, lebo pochádzal síce zo severozápadného Turca, ktorý bol vtedy centrom slovenského národného života, avšak zo starej evanjelickej zemianskej rodiny. V tomto prostredí bol Prešov so svojimi vzdelávacími inštitúciami tradične populárny. Obe spomínané identity hrali v Jesenského živote vedome alebo podvedome dôležitú úlohu. Brat spisovateľa Janka Jesenského Fedor Jesenský starému zemianskemu pôvodu ich rodiny nepripisoval veľký význam, a nespomínal ho ako dôležitý formujúci faktor ani v prípade svojho súrodenca, ale predsa ho len spomenul vo svojich spomienkach na spoločné detstvo súrodencov Jesenských. *„Spomína sa v súvislosti s charakterom tvorby Janka Jesenského jeho zemiansky pôvod, akoby to bolo bývalo rozhodujúce. Neverím, že by na zmysľovanie brata Jana vedomie zemianskeho pôvodu bolo malo skutočne taký vplyv. Isteže sme o svojom zemianskom pôvode vedeli, ale nikdy sa to u nás v dome nezdržovalo, naopak, akákoľvek pýcha tohto druhu by nám bývala len na posmech. Otec bol vyslovene demokratického zmysľovania. Nijako sa pre svoj zemiansky pôvod nevypínal a od iných mešťanov-nezemanov neoddeľoval... Z otca mi rozhodne nezostal v pamäti dojem hrdého zemana, ale predovšetkým dojem veľmi dobrého človeka.“*

Fedor Jesenský pri opise svojej rodiny skôr zdôraznil jej kultúrne zázemie, veľkú knižnicu, blízkosť k ostatným obyvateľom Turčianskeho Sv. Martina, ďalej otcovu slovenskú dobrovoľnícku minulosť a jeho cestu do Ruska. Otca sociálne charakterizoval ako poloúradníka a pologazdu. Inak po určitý čas bol otec bratov Jesenských slúžnym a taktiež – na svoju veľkú škodu – aj kandidátom na poslanca za slovenských národniarov, ktorí ho však po neúspechu nechali skrachovať. Tento fakt sa hlboko zapísal do myslenia Janka Jesenského, ale od slovenského národného hnutia ho neodvrátil (Jesenský, F. 2011, 528, 534).

Inak videl situáciu slovenský literárny vedec, kritik a esejista Alexander Maťuška. Vo svojej eseji o Jankovi Jesenskom napísal totiž nasledovné: *„Odkiaľ je však najšpecifickejšie špecifikum Janka Jesenského, to, čo robí jeho odlišnosť primárnou a spontánnou, nie úmyselnou a programovou? Je to – ako dávno bystro vystihol Votruba jeho pôvod, jeho „zemiansky naturel.“ V jeho zemianstve treba hľadať nie síce hotové morálne a intelektuálne stanovisko Jesen-*

ského k realitám slovenského života, ale aspoň neodvoditeľný základ toho stanoviska, rozvíjaného v dotyku s novými skutočnosťami, ktorých hlavným znakom je prevrstvovanie spoločenskej skladby: ústup práve tej triedy, ku ktorej Jesenský patrí a nástup demokratickej a demokratizujúcej sa malej a strednej buržoázie, ku ktorej prejde, nestotožniac sa s ňou; a v jeho zemiastve treba celkom iste hľadať nenapodobiteľnosť Janka Jesenského v geste a prízvuku, to bytostné v ňom, mocou čoho poznamenáva sebou všetko, čoho sa dotkne... Jesenským vstúpil do našej literatúry niekto, kto si okrem iných výhod – najmä vzdelanostného náskoku – donášal i vyšší životný štýl; ten sa prejavuje nielen v jeho najvlastnejšej literárnej praxi, ten mu napríklad v spomienkovej knihe „Cestou k slobode“ dovoľuje byť osobný bez osobníckárstva a noblesný, i keď ním šijú čerti, ironizovať – u nás vec nebývalá – seba samého, povedať s ideologickým spolu aj fyziologické a prezradiť na seba i pudenda, i to čo ostatní skrývajú a zatajujú... Jesenský je človek a básnik s vlastnou hlavou, s vlastným srdcom a vlastnými očami. Nemyslí ako ostatní; neverí tak bezvýhradne ako väčšina a necíti priamo a nelomene: sám si mieša do svojej viery jed pochybností a jeho čítanie má záhyby a zákruty...“ (Matuška 1953, 93–94).

Napriek tejto charakteristike v Jesenského literárnom diele je pomerne málo diel venovaných vyložene problematike zemiastva, a to hlavne v porovnaní so životom a dielom Svetozára Hurbana Vajanského, Pavla Országha Hviezdoslava alebo dokonca aj Martina Kukučina. Slovenská čitateľská verejnosť si Jesenského viac-menej spája hlavne s jeho malomestskými motívmi (*Malomestské rozprávky*), s brilantným, hoci i trochu ironickým opisom prvorepublikovaj československej byrokracie v dvojdielnom románe *Demokrati* alebo s opisom života slovenských vojnových a zajatcov a potom legionárov v Rusku počas prvej svetovej ako aj ruskej občianskej vojny. Známe sú aj jeho aktualizujúce, čiastočne i politizujúce antifasistické a antiľudácke prejavy. Znalci jeho diela sú si vedomí jeho, v rámci slovenskej literatúry určite novátorského prístupu k zobrazovaniu vzťahov mužov a žien, ktorému nechýbal realizmus, elegancia, ale ani mierna irónia a sarkazmus.

Celý život a dielo Janka Jesenského je takpovediac prešpikovaný jeho prirodzenou inteligenciou a eleganciou, určitou ľahkosťou až nadľahčenosťou, prítomné sú v ňom urbánne a humanistické prvky. Vo svojom období patril pravdepodobne medzi najmenej „ľudových“ slovenských spisovateľov. Vždy je u neho prítomný aj humor, ktorý je niekedy ostrý, ale stlmuje ho občasná sebaíronia. I tento prístup nebol obvyklý vo vtedajšej slovenskej literatúre.

Asi najvýznamnejším dielom, ktoré Jesenský venoval zemianskej tematike, je jeho novela *Karol Ketzer*, ktorá predstavuje súčasť zbierky próz *Zo starých časov* (rok vydania 1932). V tomto diele si autor znovu úspešne vyskúšal komicko-groteskný spôsob literárneho zobrazovania časových tém (Sedlák a kol. 2009. 508). Novela *Karol Ketzer* venovaná v slovenskom literárnom kontexte netradičnému spracovaniu zemianskej problematiky môže vyvolať v rozhladenom čitateľovi zaujímavé asociácie.

Situácia a postupný úpadok statkárskeho zemiastva totiž nie je jedinou témou tohto diela. Dokonca možno povedať, že ide o jednu z najsilnejších slovenských „kartárskych“ poviedok alebo noviel, teda o dielo venované zobrazeniu hráčskej (gamblerskej) vášne. Jesenského novela prirodzene nedosahuje výšiny románu

Hráč od Fjodora Michajloviča Dostojevského, avšak to ani nebolo jej cieľom. *Karol Ketzer* má totiž ešte jednu dimenziu, ktorá je v slovenskom prostredí pomerne novátorská – ide totiž o „šarišskú novelu“ venovanú regiónu, ktorý dovtedy slovenská literatúra pomerne zanedbávala. Autor sa tu pritom nesnaží o nejaký realistický opis Šariša a jeho problémov, ale skôr sa snaží tak trochu v mikszáthovskom duchu priblížiť čitateľovi jedinečný, zvláštny a preto skoro neopakovateľný naturel jeho vtedajších obyvateľov a kolorit celého kraja.

Zaujímavé je, že Jesenský si pre zobrazenia zemianskej problematiky nevybral jemu dôverne známe liptovsko-turčianske prostredie, odkiaľ pochádzala aj jeho rodina, kde vyrastal a kde mohol určite nájsť dostatok prototypov pre svojich zemianskych hrdinov. Napriek tomu, alebo možno i práve preto si pre svoju novelu vybral úplne iný kraj, v ktorom v podstate prežil len dva-tri roky svojho života. Tento výber však určite nebol náhodným. Šariš bol totiž v tej dobe určite veľmi špecifickým regiónom, ktorý očaril viacerých autorov. Jedným z nich bol aj veľkán maďarského literárneho realizmu a bard uhorského Severu (teda tzv. Hornej zeme alebo Horniakov) Kálmán Mikszáth.

Mikszáth v roku 1897 publikoval svoj krátky román *Gavallérok* (v slovenskom preklade Karola Wlachovského vyšiel naposledy v roku 2008 pod názvom *Fešáci*), ktorý je venovaný práve zemanom – džentrikom šarišskej župy. Maďarský literárny historik Csaba Kiss Gy., ktorý napísal doslov k práve spomínanému prekladu píše o panských obyvateľoch vtedajšieho Šariša nasledovne: „*Na začiatku novely Fešáci (Gavallérok, 1897) narazíme na tieto vety: „... v Šariši aj malí páni sú veľkí, a naopak, aj veľkí páni sú malí. Šariš je župou dobrého tónu a ilúzií.“ Príbeh vlastne vysvetľuje túto sentenciu. Títo slovensko-maďarskí alebo uhorsko-slovenskí (ale celkom presne šarišskí!) zemanovia žijú vo dvoch svetoch. Razom sú malí aj veľkí páni. Keďže z veľkostatkov im zavše nevýšila ani škvarka, vôbec nie sú veľkí páni, ale v mentalite a v správaní sú skutočnými páňmi, a čo je navyše ešte dôležitejšie, pokladajú sa za veľkých páňov“* (Kiss Gy. 2008, 282).

Takáto charakteristika šarišského regiónu a jeho zemianskych obyvateľov pravdepodobne mohla zohrať úlohu pri územnom umiestnení novely *Karol Ketzer*. Možno sa podobné postavy vyskytovali aj v Turci alebo na Liptove, ale súdobá verejná mienka ovplyvnená Mikszáthom si ich predstavovala skôr v Šariši. Postava Karola Ketzera, statkára zo starej zemianskej rodiny, vo viacerých aspektoch vyhovuje obrazu, aký o šarišských gavaliéroch, resp. fešákoch vytvoril Kálmán Miszáth.

Ketzer je mimoriadne hrdý na svojich významných predkov, dokumenty o slávnej histórii rodiny chráni ako najväčšie poklady a to aj za cenu finančných a personálnych obetí. Vo svojom chátrajúcom kaštieli má francúzskeho kuchára Jeana, pravda jedlo mu už nosia jeho slovenskí služobníci. Stravuje sa vždy vo svojej jednoducho zariadenej dvorane, zbytky kosti, pritom hádže za chrbát do malej izbičky, odkiaľ ich potom vynášajú sluhovia. Jeho najväčšou životnou vášňou sú však hazardné hry – konkrétne karty, ktorým je ochotný podriaďiť a obetovať všetko. Svoje prehry vyrovnáva poctivo, hoci nejde o malé sumy, ktoré ruínujú rodinné hospodárstvo. Jeho manželka sa snaží zachrániť aspoň jeden statok, preto svojho muža-kartára zaprisahala, aby dedinu Bogdanovce nikdy nevložil do hry. Svoju prisahu statkár dlho aj dodržiaval. Podobne sa nechcel dotknúť tej sumy a darčiekov, ktoré chcel potajomky odkázať

svojim najbližším sluhom – považoval to totiž nielen za otázku cti a prejav vďačnosti, ale aj za vcelku dobrý vtíp zároveň.

Ketzeru charakterizuje tvrdohlavosť a zaťatosť paralelne s hravosťou a dokonca so svojským – takpovediac beťárskym až čiernym – humorom. Ten je skutočným korením jeho života, podobne ako karty. Najradšej holduje svojej vášni len so seberovnými (t. j. s podobnými statkármi, akým bol aj on), postupne však akceptuje aj mešťanov, ktorých si však priveľmi neváži. V záujme svojej zábavy je ochotný aj klamať. Po svojom škandále na prešovskej kalvárii neváhal ako svojho kumpána nepravdivo označiť stredoškolského pedagóga a „luterána“ Königa – vo väzení sa totiž nechcel nudiť a k tomu potreboval partnera do kariet. Do väzenia ho poslal prešovský administrátor Prešovskej stolice preto, lebo keď sa pre mešťkanie v noci nedostal do svojho obľúbeného hostinca, odišiel s cigánskou primáškou kapelou na Kalváriu, kde nechal zahráť šarišské ľudové pesničky jednotlivým svätým (presnejšie povedané ich sochám) priamo do ucha.

Z poviedky nie je úplne jasné, aký mal autor vzťah k postave, ktorú vytvoril. Ketzer mal mnoho negatívnych vlastností (panovačnosť, spupnosť, kartársku náruživosť, kreatívny vzťah k pravde, povýšeneckosť k ľuďom okolo neho a podobne), ale zároveň nebol malicherný, za vykonanú prácu sa vedel aj odmeniť a jeho zvláštny humor mnohým imponoval. S Ketzerom totiž nikdy nebola nuda. Značná časť spomínaných vlastností súvisela s jeho sociálnym a regionálnym pôvodom, ale ostatné boli tradičné ľudské vlastnosti.

Z poviedky je zrejmé, že Jesenský ako bývalý prešovský študent dôverne poznal Prešov. Hostinec „Čierny orol,“ Kalvária, učebne Kolégia, obec Ploské sú reálne miesta, kde sa skutočne mohli odohrávať podobné príbehy. Zaujímavé je skôr niečo iné. Autor sa v novele, ktorá sa podľa jeho slov odohrávala v období Bachovho absolutizmu, úplne vyhol národnostnej otázke. Nerieši ani etnickú identitu svojho hlavného hrdinu. Tu nepomôže ani analýza jeho priezviska, hoci v podmienkach starého Uhorska by takáto analýza aj tak nebola užitočná. V novele sa nehovorí nič o tom, v akom jazyku komunikujú jej hlavné postavy v rozličných situáciách.

Dielo je napísané prirodzene spisovnou slovenčinou, Jesenský tu nepoužíva východoslovenské nárečové prvky pri zobrazení jednotlivých dialógov. Šariština alebo jazyk jej podobný sa objavuje len pri pesničkách, či už v kaviarni, alebo pri svojskej „serenáde“ na Kalvárii. Okrem Francúza Jeana majú Ketzerovi sluhovia slovenské mená – Jano, Furdík atď. Etnicky najhomogénnejšie pôsobí skupina k pánom sa „emancipujúcich“ kartárskych „kibicov“ z prostredia prešovského mešťanstva. Všetci „purgeri“ majú totiž nemecké priezviská (hostinský Grasgrün, cukrár Stamm alebo súkenník Engländer, kupec s koňmi König). Nevedno však či išlo o mešťanov nemeckého alebo už židovského pôvodu. Profesor König mal tiež nemecké priezvisko – u neho je ale jasné, že ide o evanjelika.

Nejasná je identita zemanov-statkárov, ktorí tvorili Ketzerovu kartársku partiu. Jej piliere tvorili Štefan de Uz, statkár z Uzoviec, inak stúpenec „neodvislosti Uhorskej krajiny,“ čo deklaroval i svojim oblečením (atila s úzkymi nohaviciami a šnúrami), potom Žigmund Kapy z Kapušian, inak politicky „Rakušiak“ (v nemeckých úzkych nohaviaciach a topánkach) a nakoniec Šimon Magurský, v ktorého prípade bol podľa šiat „zreteľný poľský vplyv.“ (Jesenský 2011, 442–443.) Dedinku mal totiž až pri Bardejove. Stoličný administrátor, ktorý poslal Ketzera na niekoľko dní do väzenia

(predtým si však tiež s ním ešte zahral jednu partiu) mal úplne slovenské meno – Ján Hlaváč.

Títo páni trávajú pomerne veľa času spolu so spomínanými, postupne akceptovanými, ale inak stále ešte podceňovanými kartárskymi mešťanmi. Jazyk ich komunikácie však nie je známy. V kaviarni cigánski muzikanti hrajú na želanie predovšetkým šarišské pesničky. Vo vzájomnej komunikácii pánov sa občas objaví aj latinčina. Akoby tu autor chcel aspoň v náznakoch zdokumentovať zložitý spoločenský, politický a etnický charakter vtedajšej pomaly sa transformujúcej spoločnosti. Hoci tento charakter vôbec nie je jednoliaty, viac-menej tvorí homogénny, resp. skôr integrovaný „prešovsko-šarišský“ kolorit. Tento svet má svoje preferencie a pravidlá, ktoré majú svoje negatíva i pozitíva. Dobře do dokumentuje „po šarišsky“ huncútsky záver novely.

Počas poslednej kartárskej partii svojho života Ketzer totiž napriek prisaha, ktorú dal manželke, vložil do hry aj svoj posledný majetok v Bogdanovciach. Počas hry však dostal mozgovú porážku, ktorá prekvapila všetkých zúčastnených. Túto partiu Ketzer znovu prehral. To skonštatoval jej výherca cukrár Stamm, ktorý sa rozlútoval nad smutným osudom svojho vznešeného a svojského kumpána. Na stole pritom zostalo spolu dvadsaťosem tisíc zlatých a majetok v Bogdanovciach. Všetkci pozostali „kartári“ sa však v rámci svojej bežárskej/kartárskej cti ticho zhodli v tom, že – napriek Ketzerovej jasnej prehre – jeho majetok a celú hotovosť venujú vdove po svojom druhovi. Vyjadrili to slovami: „*Živý prehral, mŕtvý vyhral.*“

Literatúra

- Ablonczy, Balázs (2011): *Nyombiztosítás. Letűnt magyarok*. Pozsony: Kalligram.
- Jesenský, Fedor (2011): *Z rodičovského domu*. In: *Janko Jesenský: Verše a próza*. Bratislava: Kalligram – USL SAV.
- Jesenský, Janko (2011): *Karol Ketzer*. In: *Janko Jesenský: Verše a próza*. Bratislava: Kalligram – USL SAV.
- Kiss Gy. Csaba (2008): *Niž nie je také, ako sa zdá*. In: Mikszáth, Kálmán: *Fešáci. Horniaci a Horniaci II*. Bratislava: Albert Marenčin PT.
- Matuška, Alexander (1953): *Vavríny nevädnuće*. Bratislava: Slovenský spisovateľ.
- Mikula, Valér a kol.(2005): *Slovník slovenských spisovateľov*. Bratislava: Kalligram – ÚSL SAV.
- Passia, Radoslav (2014): *Na hranici (Slovenská literatúra a východokarpatský hraničný areál)*. Levoča: Modrý Peter.
- Sedlák, Imrich a kol. (2009): *Dejiny slovenskej literatúry I*. Bratislava-Martin: Matica slovenská – Literárne informačné centrum.
- Szarka László (1995): *Szlovák nemzeti fejlődés – magyar nemzetiségi politika 1867–1918*. Pozsony: Kalligram.

